एकाइ ४ · यस्तो कहिल्यै नहोस्

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क ३३

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ शब्दार्थ

ज्ञान · ३

१. खिन्न → **ख.** उदास, दुःखी
२. जटिल → **ङ.** गाह्रो, अल्झिएको
३. मक्ख → **ज.** अत्यन्त खुसी, फुरुङ्ग
४. गायब → **ग.** बेपत्ता, हराएको
५. सुर्ता → **छ.** पिर, चिन्ता
६. अनाहक → **घ.** बिनसित्ति, बिनाकाममा

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ टुक्काको प्रयोग

प्रयोग · २

उत्तर

क. **सातो उड्नु** (डरले होस हराउनु): अँध्यारोमा झ्याल हल्लिँदा भाइको सातो उड्यो।

ख. **गुड्डी हाँक्नु** (ठुलाठुला गफ लगाउनु): उसले एक दिनमै धनी हुने उपाय आफूलाई थाहा छ भनेर साथीहरूसामु गुड्डी हाँक्यो।

अङ्क विभाजन

✓ 'सातो उड्नु' लाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गरेमा।
✓ 'गुड्डी हाँक्नु' लाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गरेमा।

३ ठिक कि बेठिक?

बोध · २

i. ✗ **बेठिक:** शुकमानलाई पच्चिस लाख रुपियाँको पुरस्कार परेको सन्देश आएको थियो।
ii. ✓ **ठिक**
iii. ✗ **बेठिक:** उसले आफूलाई हङ्कङ्को लाहुरे बताएको थियो।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ मनोवादको बोध

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ पात्र शुकमान, स्थान काठमाडौँको बोहोराटार र समय राति दश बजे भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ अरबको खाडीमा दुई वर्ष बसेर कमाएका थिए भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — बोध · २

✓ शङ्का गर्ने मनले ठग होला, विवरण नदिऊँ भनेको कुरा लेखेमा।
✓ लोभी मनले भाग्य चम्केको भनी उक्सायो र अन्त्यमा त्यही मन जितेर विवरण दिइएको कुरा लेखेमा।

घ. **उत्तर**

शुकमान मनोवादका एक मात्र पात्र हुन्। उनी इमानदार, मिहिनेती र परिवारप्रति जिम्मेवार मान्छे हुन्; अरबको खाडीमा दुई वर्ष पसिना बगाएर उनले पैसा कमाएका थिए। साइबर सचेतनाको कक्षा लिएका भए पनि सित्तैको धनको लोभमा परेर उनले ठगलाई बैङ्कको विवरण दिए र पाँच लाख रुपियाँ गुमाए; यसले उनमा पढेको ज्ञान व्यवहारमा उतार्न नसक्ने कमजोरी देखाउँछ। तर उनी दोष मोबाइल, भाग्य वा अरूलाई थुपार्दैनन्, 'आफ्नै बुद्धिले गयो' भनेर आत्मसमीक्षा गर्छन्। अन्त्यमा पैसा फर्कियोस् वा नफर्कियोस्, अरू नफसून् भनेर प्रहरीमा उजुरी गर्ने र समाजमा चेतना फैलाउने निर्णय गर्छन्। यसरी उनी गल्तीबाट सिक्ने र सामाजिक जिम्मेवारी बोकेका पात्र हुन्।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

- ✓ मनोवादको एक मात्र पात्र र खाडीमा पसिना बगाउने मिहिनेती, जिम्मेवार मान्छेका रूपमा चिनाएमा।
- ✓ लोभमा परेर ठगिएको र पढेको ज्ञान व्यवहारमा नउतारेको कमजोरी देखाएमा।
- ✓ दोष अरूलाई नथुपारी आत्मसमीक्षा गर्ने गुण देखाएमा।
- ✓ उजुरी गर्ने र चेतना फैलाउने निर्णयले सामाजिक जिम्मेवारी देखाएमा।

५ बोध प्रश्नोत्तर

उत्तर **बोध · ४**

क. उसले आफूलाई अस्पतालको कर्मचारी बतायो र नातिको उपचारका लागि पचास हजार रुपियाँ खातामा पठाउन माग्यो।

ख. पैसा माग्ने फोन आए पहिले आफन्तसँगै बुझ्नू भन्ने नातिनी रश्मिको सिकाइ सम्झना भयो।

ग. उहाँले पैसा नपठाई फोन राख्नुभयो, नातिलाई सिधै फोन गरेर सत्य बुझ्नुभयो र त्यो नम्बर प्रहरीलाई दिनुभयो।

घ. ठगले आफन्तप्रतिको माया र उनीहरूमाथि आइपरेको भनिएको सङ्कटको डर देखाएर मान्छेलाई सोच्ने समय नदिई हतारमा पैसा पठाउन लगाउँछ भन्ने आशय हो।

अङ्क विभाजन

- ✓ क: अस्पतालको कर्मचारी बताएको र पचास हजार रुपियाँ मागेको लेखेमा।
- ✓ ख: आफन्तसँग बुझ्नू भन्ने रश्मिको सिकाइ लेखेमा।
- ✓ ग: नातिलाई सिधै फोन गरी सत्य बुझेको र प्रहरीलाई खबर गरेको लेखेमा।
- ✓ घ: माया र डर देखाएर हतार गराउनु ठगको चाल हो भन्ने आशय लेखेमा।

६ समास

उत्तर **प्रयोग · २**

दिनरात: दिन र रात (द्वन्द्व); लोककथा: लोकको कथा (तत्पुरुष); चौबाटो: चार बाटाको समूह (द्विगु); प्रतिदिन: हरेक दिन (अव्ययीभाव)

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘दिनरात’ र ‘लोककथा’ को सही विग्रह र प्रकार लेखेमा।
- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘चौबाटो’ र ‘प्रतिदिन’ को सही विग्रह र प्रकार लेखेमा।

७ द्वित्व

उत्तर **प्रयोग · २**

घर घर: घर + घर (पूर्ण द्वित्व); ठुल्ठुलो: ठुलो + ठुलो (आंशिक द्वित्व); भातसात: भात + भात (परिवर्तित द्वित्व); वनैवन: वन + ऐ + वन (पूर्ण द्वित्व)

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘घर घर’ र ‘ठुल्ठुलो’ को किसिम र निर्माण प्रक्रिया सही देखाएमा।
- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘भातसात’ र ‘वनैवन’ को किसिम र निर्माण प्रक्रिया सही देखाएमा।

८ वाक्य सम्पादन

अङ्क विभाजन **प्रयोग · २**

- ✓ प्रतिशुद्धि ०.५ का दरले ‘केटाहरु’ लाई ‘केटाहरू’ (बहुवचनको ‘हरू’ मा दीर्घ) र ‘भुगोल’ लाई ‘भूगोल’ (तत्सम शब्द) बनाएमा।
- ✓ प्रतिशुद्धि ०.५ का दरले ‘उ’ लाई ‘ऊ’ र ‘आफु’ लाई ‘आफू’ (सर्वनाममा दीर्घ) बनाएमा।

९ संवाद लेखन

उत्तर

दिदी र भाइबिचको संवाद

भाइ: दिदी, किन मोबाइल हेरेर टोलाउनुभएको?
दिदी: हेर न, मलाई दश लाखको चिट्ठा परेको छ रे। खाता नम्बर र पिन पठाउनू भनेको छ।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

भाइ: वाह! अब त हामी धनी भयौँ। छिटो पठाइहाल्नुस् न। **प्रयोग · ४**
दिदी: पख न भाइ, मैले त कुनै चिट्ठा किनेकै छैन। नकिनेको चिट्ठा कसरी पर्छ?
भाइ: कहिलेकाहीँ भाग्यले पनि साथ दिन्छ नि।
दिदी: भाग्य होइन, यो ठगको जाल हो। बैङ्कले पनि पिन कहिल्यै सोध्दैन।
भाइ: साँच्चै? त्यसो भए पिन पठाए के हुन्थ्यो?
दिदी: खाताको सबै पैसा गायब हुन्थ्यो। कक्षामा सरले यही कुरा सिकाउनुभएको थियो।
भाइ: अब के गर्ने त?
दिदी: यो नम्बर ब्लक गर्छु र प्रहरीलाई खबर गर्छु, अरू पनि नफसून्।
भाइ: म पनि आफ्ना साथीहरूलाई यस्तो सन्देशबाट होसियार रहन भन्छु।

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रसङ्ग खोल्ने सुरुवात र पात्रको नाम लेखेर पालैपालो भनाइ प्रस्तुत गरेमा।
- ✓ प्रश्न, शङ्का र तर्कमार्फत विचार आदानप्रदान गरेमा।
- ✓ संवादलाई स्पष्ट निर्णय वा सुझावमा टुङ्ग्याएमा।
- ✓ बोलीचालीको स्वाभाविक भाषा, वर्णविन्यास र लेख्य चिह्न शुद्ध भएमा।

१० सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · ४**

जान्नु र त्यसअनुसार गर्नु फरक कुरा हुन्। शुकमानले सचेतना कक्षामा ठगीबाट जोगिने उपाय सिकेका थिए, तर पुरस्कारको सन्देश देख्नासाथ लोभले उनको विवेक छोपिदियो। ठगले सित्तैको धनको लोभ देखाउँछ र 'नलिए अर्कैलाई दिन्छौँ' भनेर हतार गराउँछ, त्यसैले मान्छेलाई सोच्ने समय मिल्दैन। शुकमानले सधैँ झैँ परिवार वा साथीसँग सोधेनन्; एक्लै निर्णय गर्दा गल्ती हुने सम्भावना बढ्छ। ठगिएपछि लाजले कसैलाई नभन्ने बानीले ठगलाई अझ बल दिन्छ। त्यसैले ज्ञानसँगै लोभमा नपर्ने संयम, हतार नगर्ने बानी र शङ्का लागे अरूसँग सोध्ने आदत पनि चाहिन्छ।

अङ्क विभाजन

- ✓ जान्नु र व्यवहारमा उतार्नु फरक हो भन्ने धारणा राखेमा।
- ✓ लोभले विवेक छोप्छ र ठगले हतार गराउँछ भन्ने तर्क दिएमा।
- ✓ परिवार वा साथीसँग नसोधी एक्लै निर्णय गर्दा जोखिम बढ्ने कुरा मनोवादको उदाहरणसहित लेखेमा।
- ✓ संयम, धैर्य र सल्लाह लिने बानी चाहिन्छ भन्ने निष्कर्ष दिएमा।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	५	१२	१२	४	**३३**

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking